Ipari termékek tőzegből

Belorusz tudósok kidolgozták a tőzeg melléktermék nélküli feldolgozásának technológiáját. Az erre a célra szerkesztett berendezés teljesen feldolgozza a tőzeget, amelyből mintegy tízféle terméket, köztük takarmányélesztőt, szerves és ásványi nyersanyagokat, viaszt állít elő. A tőzeg átalakítása közben visszamaradó anyagokat a levegő és a víz tisztításához alkalmazott szénszűrők gyártásában használják fel.

Az új technológia igen nagy hatásfokú és ártalmatlan a környezetre. (APN)

Négy szín ezer árnyalata

A négyszínnyomásos térképnyomtatás új technológiáját dolgozták ki a Moszkvai Geodeziai, Légi Fényképezési és Kartográfiai Tudományos Kutatóintézet laboratóriumának munkatársai. Most már nincs szükség arra, hogy tízszer átfuttassák a nyomdagépen ugyanazt az ívet, hogy újabb színt vigyenek fel rá. Egy elektronikus színfelbontó segítségével a főszínek — kék, bíbor, sárga és fekete — a legkülönbözőbb kombinációban és arányban keverednek el, miáltal több mint ezer színárnyalatot nyernek. Ezzel lehetőség nyílik a színezés intenzitásának megváltoztatására, vonalkázására (sraffozásra) és pontozott vonalak húzására.

A vesződséges, kézzel végzett munka olyannyira automatizálttá válik, hogy egy év alatt egy egész nyomdaüzem felszabadulhat. Az új nyomtatási eljárást az NSZK-ban, az USA-ban, Franciaországban, Japánban és más országokban szabadalmaztatták. (APN)

Kiállítási napló, 1980.

Följegyzések az utolsó lapra

Mielőtt letépnénk az idei naptár utolsó lapját, néhány gondolatban érdemes összegezni a mögöttünk levő esztendőt. Mit hozott, mivel lettünk gazdagabbak, s milyen veszteségeink voltak.

1.

Az utóbbi években egyre markánsabban kezd kialakulni Szegeden *a képzőművészeti kiállítások rendszere*. Ebben a struktúrában megtalálta helyét, módszereit a múzeumi hálózat, a közművelődési intézmények sora és az üzemi, vállalati, ifjúsági klubok. A múzeumi kiállítások ötvözik legmagasabb szinten a művészetpolitikai törekvéseket, ezek teremtenek elsősorban alkalmat az igazi megméretésre. A szegedi országos seregszemle, a nyári tárlat mellett, 1980-ban olyan *emlékezetes* kiállításokat rendeztek, mint a miskolci grafikai biennálék nagydíjasainak bemutatója, a felszabadulásunk tiszteletére rendezett 35 év 70 plakátja című kiállítás. Otthont adtak olyan *hagyományos* tárlatoknak, mint a múzeumi hónap Száz év magyar csendéletei című kiállítása, vagy a jugoszláviai testvérváros, Szabadka képzőművészeinek bemutatója.

A mintegy 60 képzőművészeti kiállítás (az amatőrtárlatok nélkül) legnagyobb része a művelődési otthonokban és az Ifjúsági Házban került közönség elé. A Bartók Béla Művelődési Központ új bemutatóterme a B-Galéria az idén elsősorban *szegedi alkotóknak teremtett lehetőséget* a bemutatkozásra. Itt láthattuk például *Pintér József, Cs. Pataj Mihály, Pataki Ferenc* tárlatát. Az Ifjúsági Ház a Fiatal Művészek Stúdiójával épített ki mind eredményesebben működő kapcsolatot. A kiállítók sorában olyan fiatal tehetségek mutatkoztak be Szegeden, mint *Szabados Margit, Egresi Zsuzsa, Bihari Sándor, Hévízi Éva, Brutyó Mária, ef. Zámbó István*. A napokban egy új kiállítóhely is jelentkezett, mégpedig a lakótelepek közművelődési szempontból meglehetősen mostoha világában. A tarjáni 4. számú *„piros iskola"* a jövőben hasznos ízlésformáló ismeretterjesztő fórummá válhat.

2.

Az előző évekhez képest egyre *tágabban értelmezett vizuális kultúra* jutott el a közönséghez. A hagyományos festménybemutatók száma csökkent, a paletta új műfajokkal gazdagodott. Megjelent a kiállító termekben az *alkalmazott grafika* és *a könyv* (lengyel plakátok, 35 év 70 plakát, könyvkiállítások); fórumot kapott a *népművészet*, úgy is mint a múlt megmentett értéke (Békés népművészete, Csongrád megye népi műemlékei) és úgy is, mint a hagyomány folytatása a népművészeti értékek újjáélesztése (Csongrád megye élő népművészete, dr. Szabó Imréné hímzései); az *iparművészet több ágának* képviselője jutott szóhoz az elmúlt esztendőben (a gobelin művész Solti Gizella, a vaskovács Lehóczky János, a fával dolgozó Csóti Gábor); a hagyományokhoz hűen szerepelt a fotóművészet (Fotóklubok Szegedi Szalonja, Solar '76 csoport, Vécsy Attila).

3.

Különös jelentőségűek azok a tárlatok, amelyek egy-egy alkotó életpályáját fogják át. Ezek a retrospektív, *az életmű keresztmetszetét reprezentáló bemutatók* alkalmasak leginkább arra, hogy kijelöljék alkotójuk helyét szűkebb és a tágabb horizontú művészetünkben. Itt érzékelhető leginkább a helyi érték és a műtörténeti megítélés szinkronja vagy aszinkronja, itt szembesül legvilágosabban alkotói-emberi szándék és megvalósult mű. Két ilyen nagyszabású kiállítást rendeztek 1980-ban a képtárban, s mindkettőnek külön jelentőséget ad, hogy a kiállítók ebben a városban teljesítették ki művészi munkásságukat. Az összel *Fontos Sándor* festői munkássága került közönség elé, *Tápai Antal* gazdag életműve még most is látható a képtárban. E tárlatok tanulságai mindenképpen kihatnak a mai szegedi képzőművészet egészére.

4.

Néhány értékes *köztéri alkotással* is gazdagodott Csongrád megye. József Attila születésnapján a makói Espersit ház udvarán leleplezték *Varga Imre* szobrát, mely a költőt kalapban ábrázolja. Az ősszel *Pozsgay Imre* művelődési miniszter avatta fel a csongrádi tanács nagytermében *Németh József* festőművész hatalmas freskóját. Szegeden a Dóm tér gazdagodott szép alkotással — a SZOTE új oktatási épületének falára került *Tóth Valéria* díszkúttal egybekomponált bronz domborműve.

5.

Az *amatőrmozgalom* meglehetősen kusza világában is megindult egy tisztulási folyamat. A *létrejövő stúdióhálózat* a mozgalom legtehetségesebb tagjait fogja össze. Szegeden a Bartók Béla Művelődési Központ *Grafikai Stúdiója* az idén is tárlattal bizonyította létét, a *Megyei Rajztanári Stúdió* első kiállításának megrendezésével tette le névjegyét. Az üzemi, vállalati és ifjúsági klubok sok-sok amatőr kiállítást rendeztek, igen hullámzó színvonalon. Néhányra azonban érdemes volt odafigyelni, így például *Székely László* kerámiáira, *Czakó János* grafikáira, *Várkonyi Gyula* és *Kenéz Ágnes festményeire.*

6.

Veszteségei is voltak a szegedi képzőművészetnek 1980-ban. Elhunyt *Vinkler László* festőművész, a Tanárképző Főiskola nyugalmazott tanszékvezetője, akinek egész élete és munkássága ehhez a városhoz kötődött. Európai kitekintésű alkotó volt, aki magábagyűjtötte, asszimilálta a század szinte minden izgalmas törekvését, és sajátosan egyéni, több ágú életművet hagyott maga után. Munkássága máig nem kellően méltányolt és értékelt — e feladat mielőbbi megoldásra vár! Vinkler halálhíre után néhány nappal újabb érkezett, meghalt *Diskay Lenke*, szegedi származású grafikusművész, aki az egykori szegedi grafikai iskola folytatójaként nemzetközi hírnévre tett szert a kisgrafika műfajában. Szülővárosa még nem rendezett kiállítást munkáiból. Ez is ránk maradt!

Tandi Lajos

Nyugdíjban

Aprócska fenyőág lóg a kertkapu mellett az almafa alsó ágához kötve. Várja, hogy felöltöztessék.

— Nem is annyira magunknak, — mondja Piroska néni — hanem ha eljön az unoka, annak. Vettünk neki egy tábla csokoládét, két narancsot és egy könyvet. A mi nyugdíjunkhoz mérve ez is szép.

A város széli utca utolsó előtti házában laknak F. Imréék. Kis ház, kis kert és mindenztt tisztaság. A ház végében pici épület fának, szénnek, biciklinek. Imre bácsiék sokan voltak testvérek, protekcióval, jótevőjük segítségével öt fiú a vasútnál kapott munkát. Annak idején ez hihetetlen szerencsének, biztos megélhetésnek, s majdan öregségükre is anyafi támasznak számított. Akkor irigyelték őket, most mintha fordítva lenne.

Imre bácsi alacsony termetű, őszes hajú ember. Színehagyott vászon nadrágban, düftin ingben. A hordozható cserépkályhába iszapszenet rak. A szobában meleg van. Sorsáról, életútjáról kérdezgetem. Szűkszavúan felelget. Hagyjuk az egészet... Egész életében dolgozott, a legelső vonalban, a nyugdíja nagyon kevés. Felesége, Piroska néni tömör és újságolvasóra valló szentenciával segít. „Nem mi vagyunk a pozitív példák a nyugdíjasok sorában."

Elgondolkodva hallgatom az öreg vasutast. Hetvenöt éves korunkra vajon mi marad hajdani izmainkból, vágyainkból? Életigazságunk is tépázott lesz?

Ami dolgon az egyik ember kesereg, azon a másik örömmel megél, dicséri sorsát. Alakulhatott volna másképpen is Imre bácsiék élete? Erre nem tud válaszolni ő sem, én sem. Úgy folyt, ahogyan folyt, pályamunkásként kezdte. Ha bement a röszkei kocsmába és megivott egy fröccsöt, voltak akik távolabb megjegyzést tettek, könnyű neki, vasutas, teheti. Kora reggel kezdtek, késő este fejezték be a munkát. Visszapereg a film az öreg előtt.

— Piszkos, nehéz volt a pályamunka.

Rámkérdez, olvastam-e Veres Péter könyvét, mivel az is pályamunkás volt valamikor. — Olvastam. — Akkor minek is mondanom.

Cigarettával kínálom. — Nem élek vele, — hárítja el, — Ellenben megkínálom magát egy pohár borral. Saját termés a kiskertből.

Magának is tölt egy felest. Rossz bor, de megiszom. Piroska néni kávét főz. Kissé csoszogva érkezik, leteszi a kávét, megigazítja „Otis szemüvegét" és átveszi a szót.

— Az a baj, tetszik tudni, hogy nem egyformán beesülik meg a munkásokat, illetve a nyugdíjasokat.

— Hogyan?

— Az én uram negyvenöt évet húzott le a vasútnál és mit kapott amikor nyugdíjba ment? Hétszáznyolcvan forintot.

— Most is annyi?

— Ugyan már. Most nem annyi, ezerrel több, de menynyi az? Minden drága. Hogy lehet ennyiből két embernek megélni?

— Hagyjad anya! — szól közbe Imre bácsi. — Csak megélünk.

A harmadik pohárnál fölvillannak a valamikori vasutas történetek. Bizony, bizony harminc, negyven, ötven évvel ezelőtt, amikor. ... Olyan tél volt, hogy a madarak lefagytak a sürgönydrótról, s a „verebes Pista" összeszedte őket és paprikást főzött belőlük.

Az élet azért mégsem olyan csúnya. Imre bácsival madarat lehetett volna fogatni, — nem fagyottat — amikor kinevezték bakternak a kónyaszéki föltételes megállóba. Irigyelték a pályamunkások, az időszaki dolgozók. Födél a feje fölött, kétszáz négyszögöl föld a bakterház mellett. A félegyházi és a csongrádi vonalon bár sok vonat elfutott naponta, mégis a csöndesebbek közé tartozott. Le lehetett tenni a tányérsapkát, és a zubbonyt, föltűrni a nadrágszárat és kapálgatni, gyomlálni. Az új világ sem becsülte le a szorgalmas, megbízható bakterokat. Csak később jöttek borúsabb napok. A bizalmatlanság... Ha nem találtak hibát, akkor csináltak.

Meséli az öreg, hogy megkondult a harangjelzős telefon és a szomszéd állomásról jelezték: elindult a vonat. Imre bácsi éppen kapálgatott. Piroska néni vette föl a zászlót, hogy leintse a masinisztát, mivel a „verebes Pista" föl akart szállni. De volt egy kis félreértés, nem a rendes személy jött, amelyet meg lehetett ugyan állítani, ha fölszálló volt, vagy megállt az magától is, ha valaki leszállni akart. De ez esetben a miniszter, Bebrits Lajos különvonata futott a bakterház felé. Mondani sem kell, hogy Piroska néni megállította, elvégre a Pista szomszéd ott várakozott. A mozdonyvezető a vasúti jelekre sokat ad, legyen akár a legmagasabb rangú ember is a vonaton. Természetesen megállt.

A biztonsági szervek emberei leugrottak a szerelvényről, s lett nagy ribillió. Hogyan és ki merészelte ezt? Ekkor előjött Imre bácsi is feltűrt nadrágszárral a kertből és majd elsüllyedt szégyenében, hiszen a miniszter is lelépett a bakterház elé. S amikor látta, mi is történhetett valójában, kezet nyújtott Imre bácsinak, néhány keresetlen szóval érdeklődött hogyléte, munkája felől, jó egészséget kívánt neki és indulásra kérte a vonat vezetőjét. Piroska néni most így emlékezik:

— Az egy igazi ember volt, nekünk elhiheti.

De bezzeg másként történt, amikor egy laza csavart találtak Imre bácsi szelvényében az államvédelmi hatóság emberei. Szabotázs gyanújával vitték be a megyeszékhelyre. Ma is könnyes lesz az öreg szeme az emlékre, tudniillik hiába mondta ő a magáét, egy pökhendi tiszt kétszer is megverte. Egy hétre rá előkerültek a vásott tanyai gyerekek, akik szerették volna elcsavarni azt a szépséges anyát a talpfáról, játéknak.

Imre bácsi csitítja párját.

— Nem kell azt emlegetni, hagyjad.

Júliusban vásárolják meg az iszapszenet, akkor engedményt ad a fatelep. Jószágot nem tartanak, nem is volna rá hely. Száraz kenyér sem marad a konyhából. Ha az újság a nyugdíjasok helyzetéről ír, a cikket félre teszik, a szomszédokkal többször is megbeszélik. Mennyit emelnek, őket mikor, mennyi illeti majd abból. A fenyőfát Piroska néni díszíti föl, tavalyról is maradt tíz szem szaloncukor, az idén kevesebbet kell vásárolni. Ezerhétszáznyolcvan a nyugdíj. Imre bácsiékkal szemben is egy nyugdíjas lakik. Valamikor harminc holdon gazdálkodtak, nagy a porta, nagyok a melléképületek, sok jószággal. Amikor a téeszt szervezték a szomszéd elment rakodónak a város egyetlen gyárába. Tizennyolc évet szolgált ott. A nyugdíja háromezernyolcszáz forint. A kertszomszéd háza omladozik, alig különb egy putrinál. Ott egy öregasszony lakik. Kegydíjas, mivel az ura könnyelmű volt, gyerekei pedig mitsem törődnek vele.

Nyugdíjasok mindannyian, s békét, nyugalmat kívánnak egymásnak ezen a karácsonyon is.

Gazdagh István

A Kék bolygó békéjéért

Dokumentumfilm-bemutató

Bemutatták a minap a Varsói Szerződés megalakulásának 25. évfordulója alkalmából készített, A Kék bolygó békéjéért című negyvenperces magyar dokumentumfilmet. A Magyar Néphadsereg művelődési házában tartott filmbemutatón jelen volt Puja Frigyes külügyminiszter, Győri Imre az MSZMP KB agitációs és propaganda osztályának vezetője, Csémi Károly vezérezredes, honvédelmi államtitkár, Korcsog András művelődési államtitkár, Varga István, az MSZMP külügyi osztályának helyettes vezetője, Földesi Jenő belügyminiszter-helyettes.

A bemutatón megjelentek a Varsói Szerződés tagállamainak Budapestre akkreditált nagykövetei, valamint katonai és légügyi attasái, Ott volt Nyikolaj Szilcsenko vezérezredes, a Varsói Szerződés egyesített fegyveres erői főparancsnokának magyarországi képviselője.

Iskolarádió — Szeged

Közel 15 éve annak, hogy a KISZ KB felhívást intézett az ország valamennyi iskolájához: *a helyi lehetőségeket kihasználva, az iskolai KISZ-bizottságok indítsanak diákok szerkesztette újságot, rádiót.* Ugyanakkor kérték a tantestületeket, adjanak segítséget, patronálják a tanulók szerkesztői munkáját. Ez a kezdeményezés kezdettől fogva nagy népszerűségnek örvendett: a diákok örültek, mert tehetségük, ambíciójuk újabb megnyilvánulási lehetőséget kapott. A tanárok pedig azért fogadták lelkesedéssel, mert szervező-irányító munkájukat látszott megkönnyíteni. A kétoldalú lelkesedés — dicséretre méltóan — gyorsan tettekbe csapott át. Meghosszabbodtak az őszi mezőgazdasági munkák, vasárnapokon dolgozott tanár, diák a rádióért. Főtt a fejük az igazgatóknak, honnan teremthetnének pénzt a technikai felszerelések megvásárlásához, hol tudnak helyet biztosítani a stúdióknak, kikkel oldják meg az elektromos vezetékek, hangszórók beszerelését.

•

Az igazgató, a matektanár válaszol — olvasom az újságokban megjelenő riportok címeit. Milyen kérdésekre kell felelniük? Olyanokra, amelyek a tanítási órákon nem hangzanak. Verseket, novellákat is találtam, nem Adytól, Kosztolányitól, hanem *Tóth Jóskától* a II/A-ból, *Nagy Máriától* a IV./B-ből, s még sorolhatnám. Aztán láttam szünetben a rádióból harsogó zene ütemére doboló ujjakat, dudorászó lányokat, fiúkat, amint degeszre tömött táskájukkal rohantak a következő órára.

Kis Tamás radnótista stúdiós szerint, ha egy hétig hallgatna a rádió, pánik törne ki, annyira kedvelik náluk. Nem tudom, mit szólnának a radnótisok, ha már lassan egy éve nem lenne rádiójuk, mint például a Tömörkényben. *Koczka Ferenc*, az ottani KISZ-titkár reménykedik, januárban talán beindíthatják. Azt mondja, *kell a rádió, mert mindenki szereti*, azok is, akik hallgatják, azok is, akik szerkesztik. Iskolájukat most újítják, az elektromos vezetékeket is kicserélik. Csak befejeznék már! A Kőrössy József Szakközépiskola rádiósai az orvosi szobában kaptak helyet. Heti két alkalommal három szünetük megy rá az adásokra, de nem bánják. Lelkesedésük átragadt a patronáló tanárukra is. Most új műsoron dolgoznak, Figyelő lesz a címe. Ebben szakmai jellegű irodalomról, új lemezekről, könyvekről tájékoztatnak majd, a kereskedelmi szakosok bemutatják magukat a közgazdászoknak és fordítva. Négy évig ide járunk, meg kell ismernünk egymást — magyarázza *Hell Teréz*, a főszerkesztő.

M. G.